

netán a tanulók szűkebb környezetének nyelveként is jelenik meg, és ha előfordul, hogy a tanulók saját környezetükből is hozzák.

Természetesen erről csak akkor beszélhetünk, ha az iskolába járó tanulók valóban beszélik, vagy ismerik szülőföldjük nyelvezetét.

Írásomban megpróbálkoztam néhány helyen felhívni a figyelmet nemcsak kifejezetten irodalmi tényekre, hanem a politikai és kulturális helyzetekre is amelyekben az irodalmi alkotások íródtak.

Vallom és hiszem, hogy nagyon fontos feladat tanulóinkat megismertetni egyes korok szellemével, megkísérelni a legmegérthetőbb módon feltárni az akkori idők jellegét, hogy könnyebben értsék meg az irodalmi alkotások természetét, a múlt idők, korok szavát.

Szélesebb nemzeti keretekbe való elhelyezésen túl, elengedhetetlen a nemzeti irodalmat elhelyezni az európai irodalmi folyamatokba. Különösképpen ösztönző és tanulságos lehet összevetése a magyar irodalom folyamataival, irányzataival.

Az újabbkori horvát irodalom problematikája viszont megkövetel egy ehhez hasonló újabb elemzést.

STJEPAN BLAŽETIN ML. IFJÚ BLAZSETIN ISTVÁN

L'Europe et les langues

Maastrichtben ráütötték a pecsétet a nagyjából már előbb kész szerződésre: Európa nyugati fele gazdasági és politikai egységgé alakul. A nyelv azonban nem lép be az egységszervezetbe, a kultúra is csak különjogainak fenntartásával. Sokkal prózaibb, hétköznapibb ellentmondás, mint amilyennek látszik. Az idegen nyelv az ember mindennapi létének tartozékává válik, nélküle nem tud Európa polgáraként élni. Teljesen új „kihívás” a nyelvoktatás számára. Ennek megtárgyalására hívott össze a maastrichti egyezmény közvetlen előkészítésének idején két kongresszust a francia nyelv didaktikájának művelésére alakult szervezet, az Association de didactique du français langue étrangère (Asdifle). Az első színhelye Párizs, a másodiké Barcelona volt. A tizenkilenc előadás és a zárszó szövegét kiadták nyomtatásban. Az előadók jeles szakemberek voltak, de nevüket Magyarországon csak igen kevesen ismerik, talán Francis Debyser az egyetlen kivétel. Főként franciák, de akad közöttük spanyol és olasz is. Elsősorban a francia nyelvről volt szó, mellette vizsgálták az általános nyelvtanítási feladatokat is.

A kiadványt így jellemezhetnénk összefoglalóan: Maastricht szelleme a nyelvtanításban. Azokat a tennivalókat összegezi, amelyeket Európa nyugati felének gazdasági egybekovácsolása tesz szükségessé, sőt sürgetővé. Az egyén most már a nagy közösségen belül bárhol letelepedhet, munkát vállalhat. Az anyanyelve azonban nem vándorolhat vele; munkába állni, emberként talpon maradni csak akkor tud, ha új környezetének nyelvét érti, kultúráját ismeri. Ez pedig mind a nyelvtanulás, mind a nyelvoktatás-tudomány számára új feladat. Sokkal bonyolultabb, sokkal inkább kívánja a szervezést, mint a régi. Az angol nyelv megtartja ugyan az elsőségét, de nem a többi nyelv kárára: a Belgiumban letelepedő spanyol család csak korlátozottan veheti hasznát az angolnak, az élethez, munkavégzéshez, a gyerekek iskolai tanulásához a környezet nyelve – a nemzeti vagy a regionális nyelvre – van szükség. Ezzel kapcsolatban Debyser említi a közösség további bővülésének lehetőségét, Kelet- és Közép-Európa befogadását, s hivatkozik Magyarországra is. A feladatokat bonyolítja, hogy némelyik tagország nem egynyelvű, a majdan csatlakozóknak pedig valószínűleg a többsége ilyen lesz.

Az elméleti jellegű előadások – gyakorlati céllal – azt fejtegették, hogy mennyire felel meg az iskolaszervezet, a tanárképzés és a nyelvtudomány az új kívánalmaknak. Az új helyzetre szervezési és módszertani javaslatokat tettek az előadók. Elfogadták azt a véleményt, hogy a nyelvet jól és hitelesen megtanulni csak a nyelvországban lehet. (Régen a magyar társadalomban ez eléggé elterjedt vélemény volt. Magam is osztom félig-meddig a szóbeliségre vonatkozóan; az írásos nyelvhasználatot kellő szorgalommal megtanulhatja bárki a hazájában is.) Szervezni és szorgalmazni kell tehát a diák- és tanárcseréket. Előkerült a mintegy negyedszázaddal előbb szakirodalmi témává, majd pár év múlva elenyészett gondolattá lett funkcionális nyelvtanítás. Az új helyen megtelepedő munkásnak, iparosnak ugyanis nincs ezerkétszáz órányi ideje nyelvtanulásra, és csak annyit akar tudni, amennyi az élethez kell, de azt nagyon hamar. A legtöbb előadó foglalkozott a nyelvország kultúrájának rendszeres és módszeres tanításával is. Ezt nagyon fontosnak tartották. Annyira, hogy szerintük akár a tanuló anyanyelvén is lehet tanítani, ha másként nem megy. Egy másik országba települő család, munkavállaló légüres térbe kerül, ha a környezet kulturális közegében nem tud eligazodni. Nem elég tehát a helyi nyelv ismerete.

Az előadások csaknem fele beszámoló jellegű volt: melyik intézmény mit tett, mit fog tenni a tanárképzés megújítása, a tanár- és diákcserék, a kulturális nevelés stb. érdekében, a nemzeti elfogultságok ellen.

...Így készül a nyelvoktatás arra a szerepre, amelyre a soknyelvű, gazdag műveltségű egy-Európában vállalkozni kell.

Claude Olivieri: L'Europe et les langues. Dimensions européennes dans les pratiques d'enseignement et de formation en langues étrangères. Asdifle, Paris, 1993. 132 p.

BÁN ERVIN

Peremhelyzetben

Alternatív pedagógiai módszerek esélye cigány gyermekek oktatásában

Hazánkban jelenleg a szakemberek kb. 6-800 ezerre becsülik a cigány népesség számát. Köztudomású, hogy a cigányság családalapítási szokásai lényegesen eltérnek a magyarokétól: viszonylag nagy százalékban tizenéves korban házasodnak meg, amit hamar követ a gyermekáldás. Gazdasági, szociális megfontolások csak nagyon ritkán befolyásolják a gyermekek számát. Egy igazi, hagyományos cigány családban sok gyermek (négy-öt vagy ennél is több) a megszokott és kívánatos. Mindezek a körülmények azt eredményezik, hogy a magyar népességnél sokkal gyorsabban nő a számuk.

A cigány lakosság szociális helyzete – bár van egy elég vékony, középosztályba felemelkedett réteg – az ország többi nemzetiségéhez viszonyítva a legproblémásabb. Iskolázottságuk átlaga nagyon alacsony. A gyermekek jelentős része nem végzi el a nyolc osztályt, sokan már az alsó tagozatban „elakadnak”. Régen a szocialista munkaviszonyok között, az ipar és mezőgazdaság peremvidékén, a legalacsonyabb képzettséget igénylő munkaterületeken koncentráltak. A rendszerváltás után folyamatosan szűntek meg azok a bányák, nagyvállalatok és termelőszövetkezetek, amelyek nagy százalékban cigány munkaerőt alkalmaztak, így a döntően szakképzetlen cigány dolgozók tömegei elvesztették azt a megélhetési forrást, ami őket eddig – bár a társadalom legalsóbb ré-